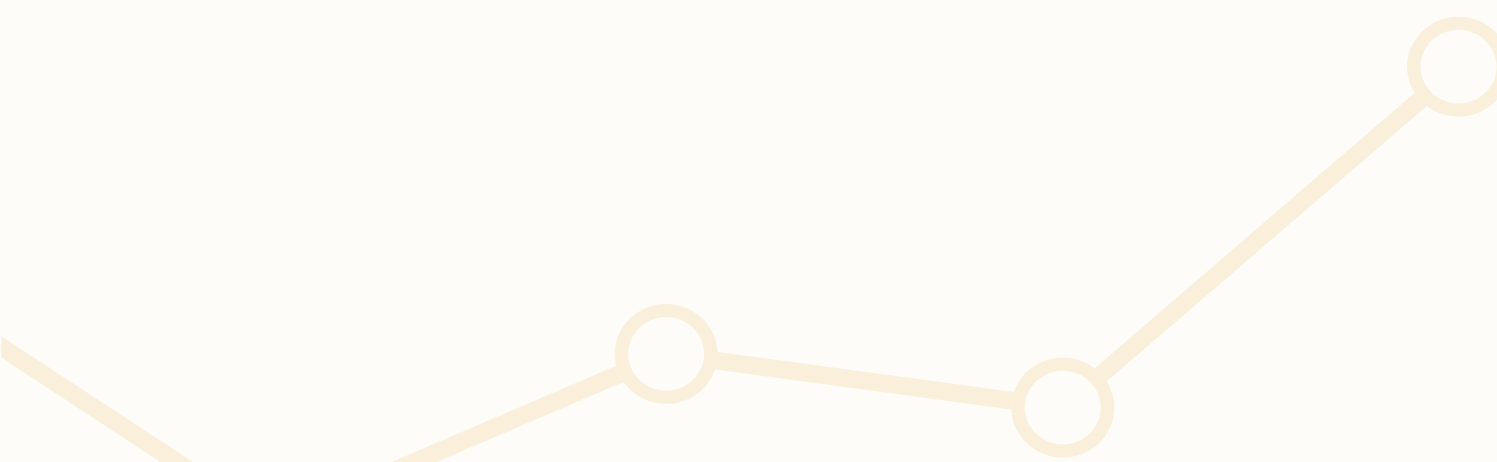

Rozvody / rozchody v České republice

Jana Paloncyová

Jana Barvíková

A decorative graphic element consisting of a light orange line with four circular nodes. The line starts from the left edge, dips down to the first node, rises to the second, dips slightly to the third, and then rises sharply to the fourth node on the right.

*Kulatý stůl „Rodinná reflexe: Česko a rozvody – Co vše vlastně znamená rozvod?“
Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR, 13. 2. 2024*

Vývoj ukazatelů rozvodovosti v letech 2010 až 2022 (vybrané roky)

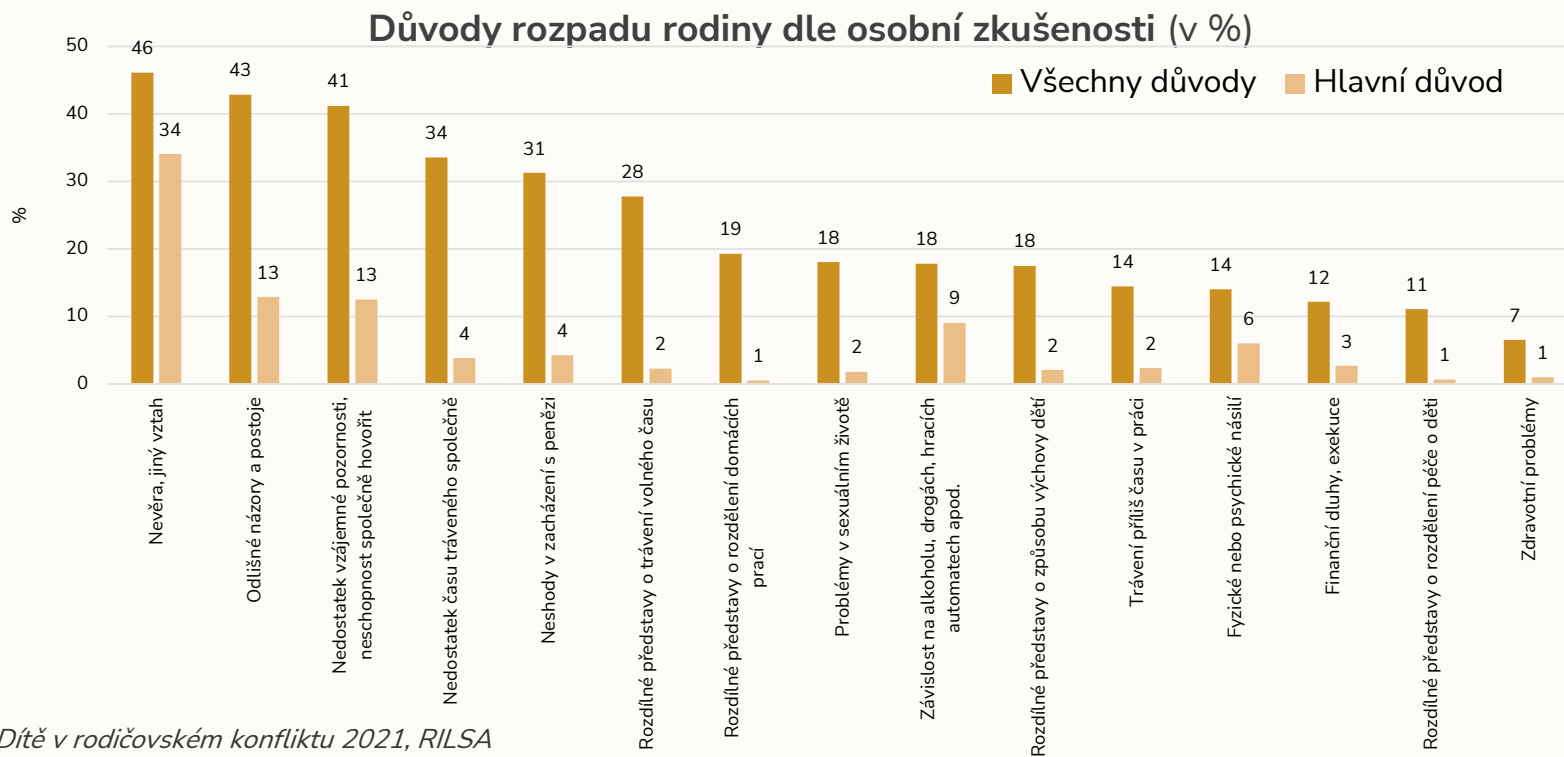
rok	2010	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
počet rozvodů	31 300	26 083	24 996	25 755	24 313	24 141	21 734	21 107	19 324
úhrnná rozvodovost (%)	49,6	46,5	45,2	47,2	44,8	44,8	40,6	39,7	36,7
průměrná délka trvání manželství do rozvodu (v letech)	12,3	13,0	13,1	13,2	13,4	13,5	13,7	13,6	13,5

Zdroj: ČSÚ, převzato ze Zprávy o rodině 2023, RILSA

- Každá čtvrtá rodina s dětmi (302 tisíc) je neúplná, každé páté závislé dítě (438 tisíc) žije pouze s jedním rodičem (SLDB 2021)
- Neúplné rodiny vznikají ve stejné míře rozvodem manželství jako rozchodem nesezdaného páru X o rozpadech nesezdaných párů informace spíše sporadické
- Přibližně tři pětiny rozvádějících se mají nezletilé děti – přibližně 20 tisíc dětí ztratí ročně úplnou rodinu.
- Míra rozvodovosti je dlouhodobě nejvyšší mezi 3 až 6 lety po sňatku a s prodlužující se délkou manželství klesá.

Příčiny a okolnosti rozpadu vztahu

- Vysoká tolerance k rozpadu rodiny – tři čtvrtiny české veřejnosti
- Děti toleranci mírní, přesto zásadně proti rozpadu rodiny s dětmi jen 12 %
- Osobní zkušenost (jako dítě či jako rodič) – každý druhý
- „Brzda rozpadu rodiny“ – vlastní zdroje, dopady na děti, ekonomické dopady
- Soudy nejčastěji uvedenou příčinou - „rozdíl povah, názorů a zájmů“
- Ženy častěji nespokojené s dělbou domácích povinností

Zdroj: Dítě v rodičovském konfliktu 2021, RILSA

Porovnání typů péče

	Péče jednoho z rodičů / výlučná péče	Střídavá péče	Společná péče
Práva a povinnosti rodičů	Rodič, kterému bylo dítě svěřeno, o něj převážně osobně pečuje a rozhoduje v jeho <u>běžných denních záležitostech</u>	Dítě zůstává v péči obou rodičů.	
Kontakt s rodiči	Nerezidentní rodič se s dítětem stýká dle dohody rodičů/ rozhodnutí soudu/přání dítěte: většinou víkend 1x14 dní plus další den v týdnu - možný i široký styk.	Dítě v určitých intervalech (nejčastěji po týdnu, malé děti po dnech) střídá jejich bydliště, rodiče se také rodiče mohou střídat v jedné domácnosti u dítěte. Časové úseky, které tráví s každým z rodičů nemusí být stejně dlouhé (50:50). <i>(nároky v oblasti komunikace a kooperace v péči a výchově dítěte)</i>	
Úhrada nákladů, výživné	Nerezidentní rodič je povinen hradit dítěti výživné ve stanovené výši.	Obvykle specifikováno v rozhodnutí soudu, popř. v dohodě rodičů formalizované schválením soudu. Výživné vyměřeno oběma rodičům dle poměrů jejich příjmů.	Soud neupravuje. Doporučuje se písemná dohoda rodičů.
Vnímání veřejností	Mylně vykládána tak, že dítě „patří“ rodiči, kterému bylo svěřeno do péče. Více preferují ženy.	Budí kontroverze – dítě jako „batůžkář“ bez domova. Více preferují muži.	Nároky na rodiče a nízké povědomí o ní brání tomu, aby byla využívána více. Více preferují ti, kteří chtějí minimalizovat vliv orgánů veřejné moci.

Kontext rozhodování o typu péče

- **Nejednotnost rozhodovací praxe – osobní náhled soudce na zájem dítěte:** nehoda na střídavé péči; konfliktní vztah/ komunikace rodičů; věk dítěte; velká vzdálenost bydlišť.
- **Zažitá stereotypy a mýty spojené s jednotlivými typy péče** (nešťastně zvolené názvosloví, implikuje zavádějící emoční obsahy) a nejistota, jak soud rozhodne, mohou podněcovat konflikt mezi rodiči a zaujímání bojových strategií v soudním sporu.

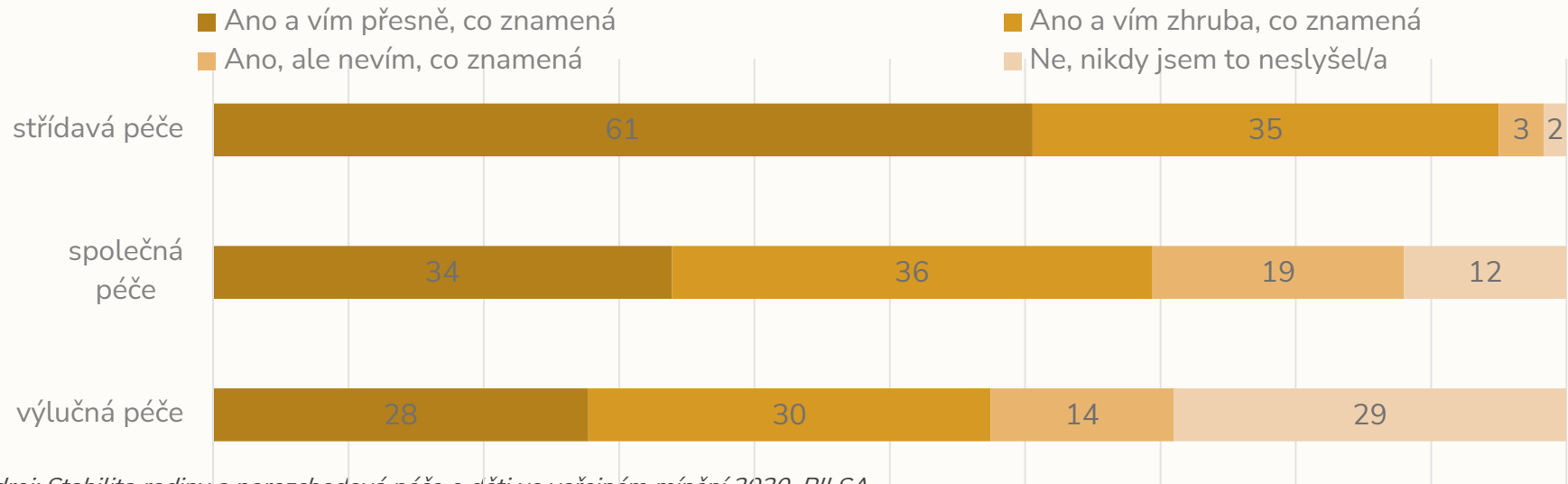
„Děti jsou svěřeny do výlučné péče matky a já prostě z toho mám pořád pocit, že jsem najednou rodič druhé kategorie. A to mi prostě vadí. Jo? A samozřejmě všichni říkají – ne, máte stejná práva. Není to pravda...

(otec – výlučná péče matky s rozšířeným stykem)

- **Právní úprava neposkytuje pravidla, jak mají jednotlivé typy péče fungovat.**
- **Značná různorodost v naplňování jednotlivých typů péče - aktuálně praktikovaný způsob péče mnohdy neodpovídá právnímu označení typu péče v posledním rozhodnutí soudu**
 - Změny v uspořádání péče v čase bez dalšího soudního řízení
 - Někdy rodiče, nebo jeden z nich, považují za důležité, aby byl ve výroku soudního rozhodnutí uveden určitý konkrétní typ péče, péče však od počátku probíhá jinak (obavy, pragmatické motivy)

Typy péče ve veřejném mínění

Znalost pojmů českou veřejností (v %)

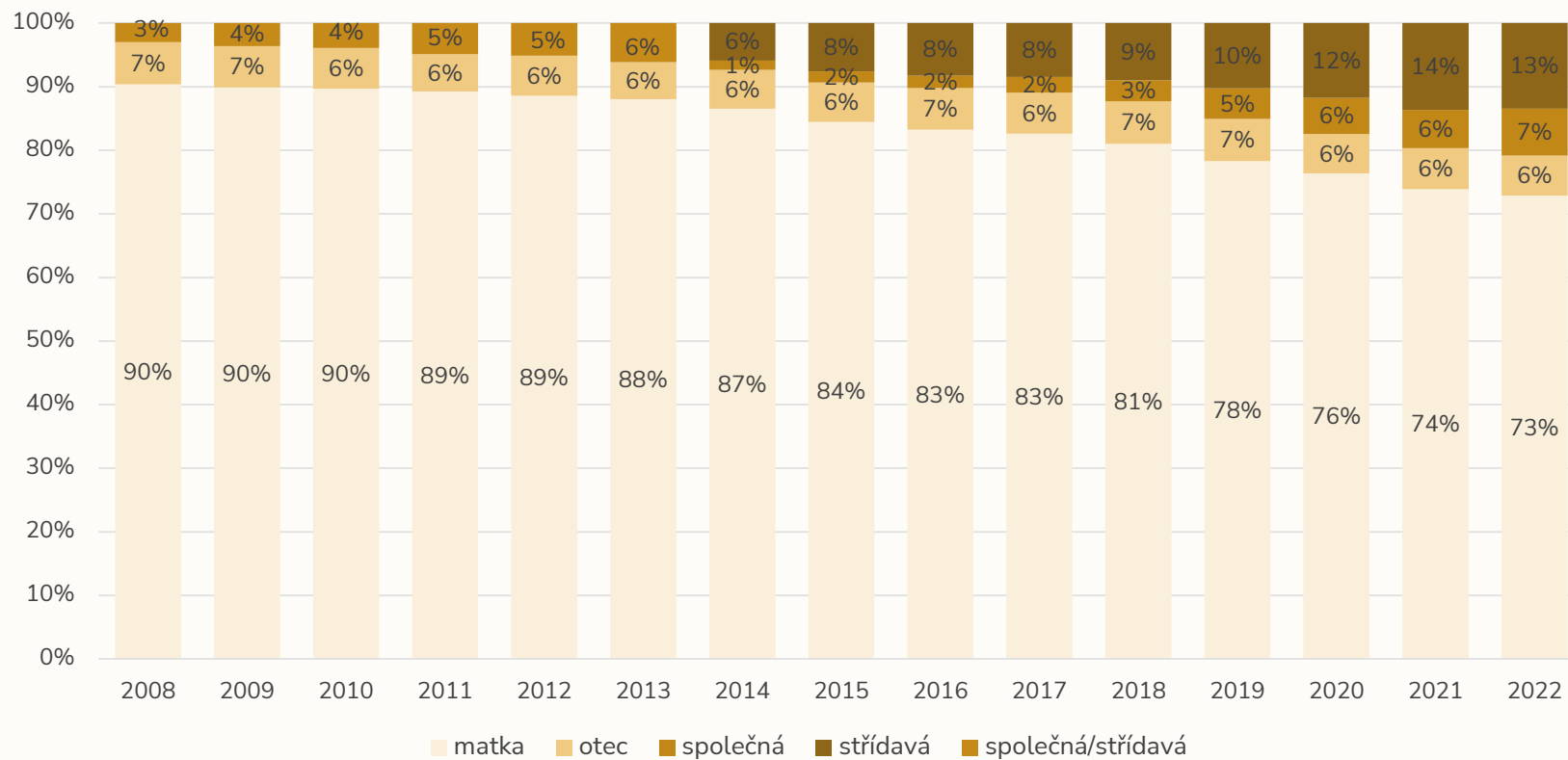

Zdroj: Stabilita rodiny a porozchodová péče o děti ve veřejném mínění 2020, RILSA

- Lidé vnímají rodičovství jako trvalý závazek i po rozchodu, a to v podobě zachování společného rozhodování o dítěti, nicméně jedno hlavní bydliště dětí je vnímáno jako „lepší“ řešení než „batůžkaření“
- Výlučná péče je nahlížena jako rozhodování jednoho rodiče a jako doména matek, nicméně pokud se matka rozhodne pro jiný typ péče, není to posuzováno jako stigmatizující rozhodnutí
- Střídavá péče je vnímána jako doména otců (kteří se dle většinového názoru umí o své děti postarat stejně dobře jako matky). Zhruba polovina respondentů míní, že dítě ve střídavé péči nemá skutečný domov a že se při tomto typu péče neplatí výživné.

Opatrovnická řízení podle dat MS

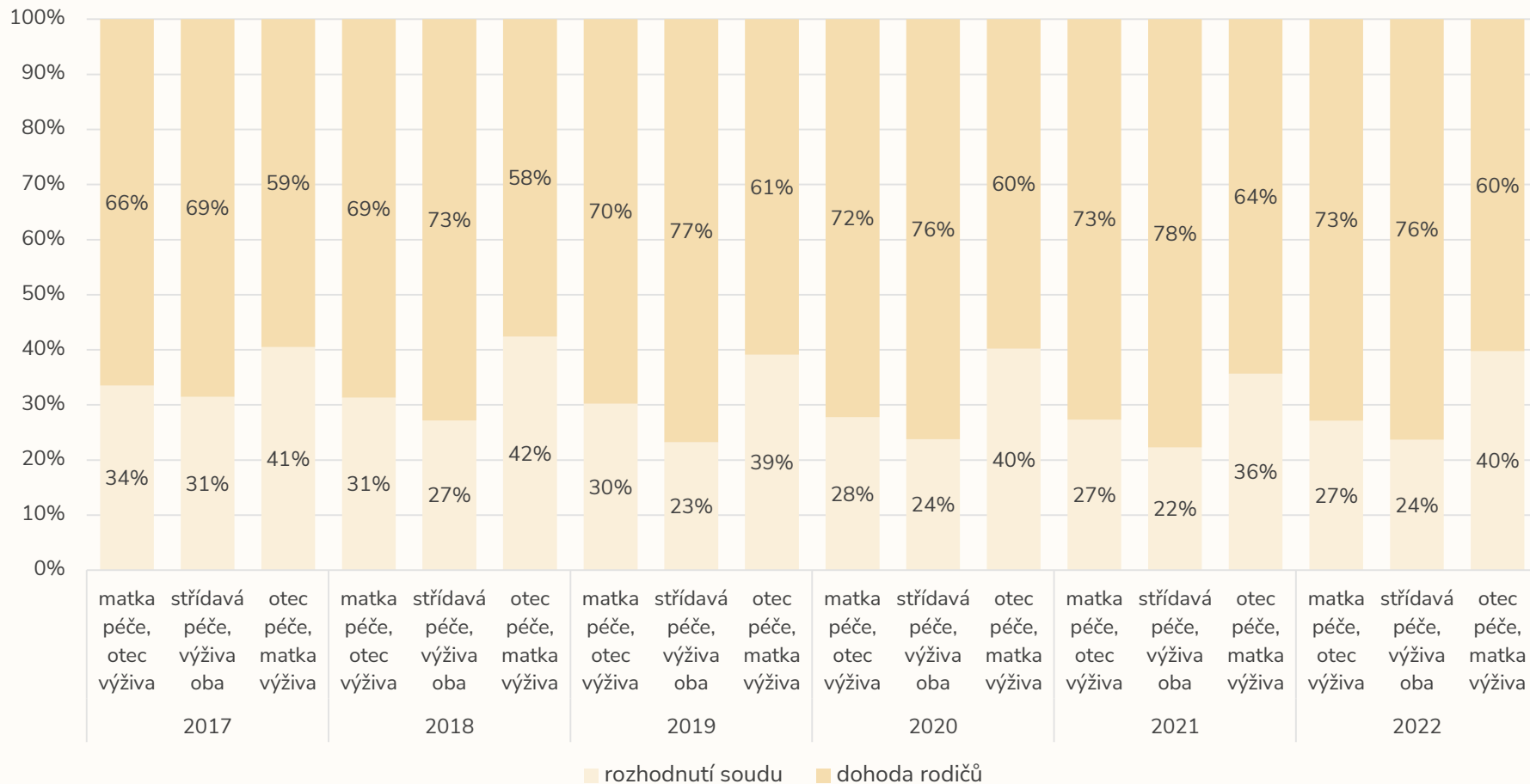
První rozhodnutí o péči, 2008–2022 (v %)

Zdroj: Data MS

Opatrovnická řízení podle dat MS

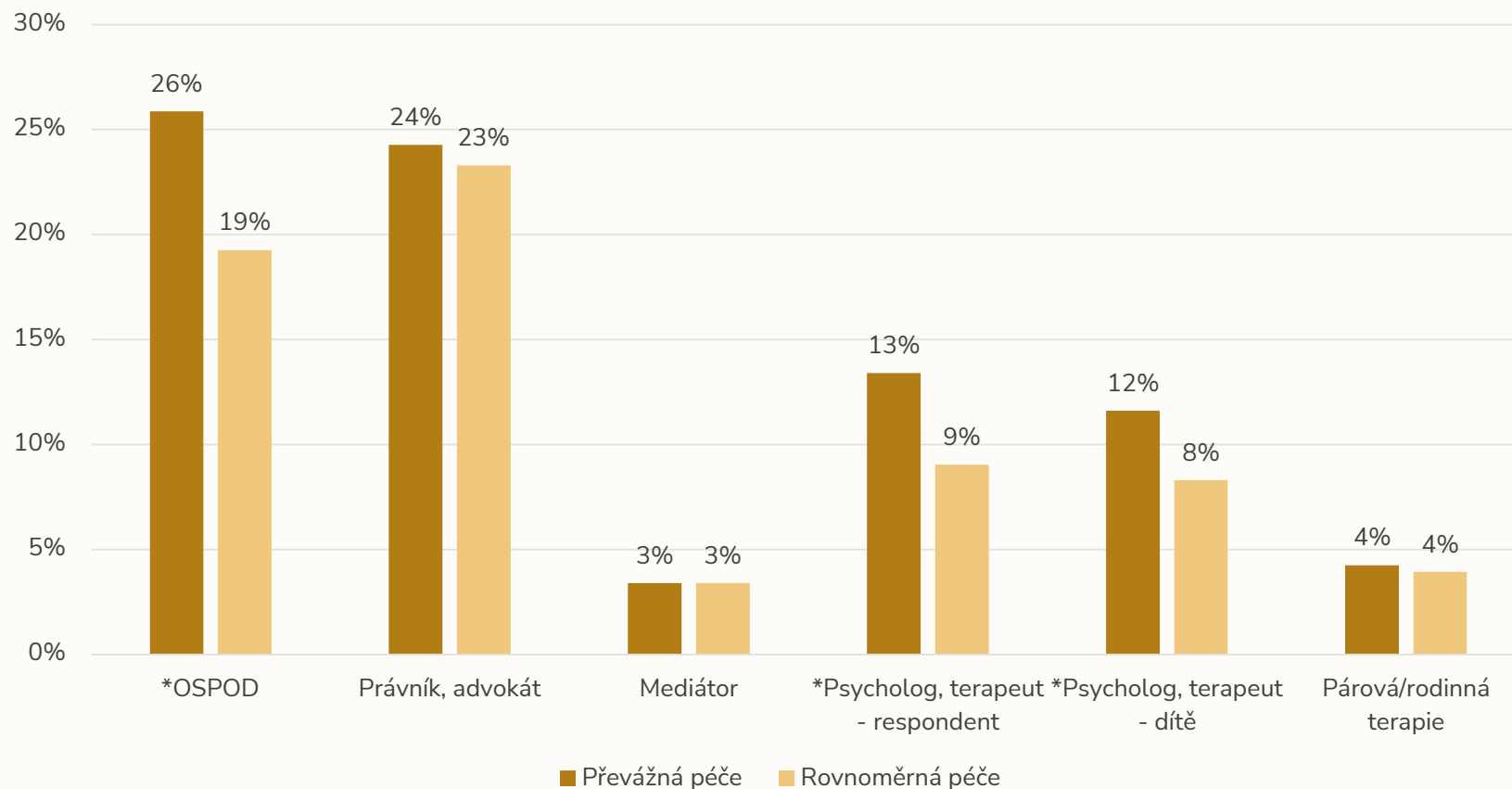
Dohoda rodičů podle kombinace péče a výživy, 2017-2022

Zdroj: Data MS

Rodiče nezletilých dětí – využití služeb

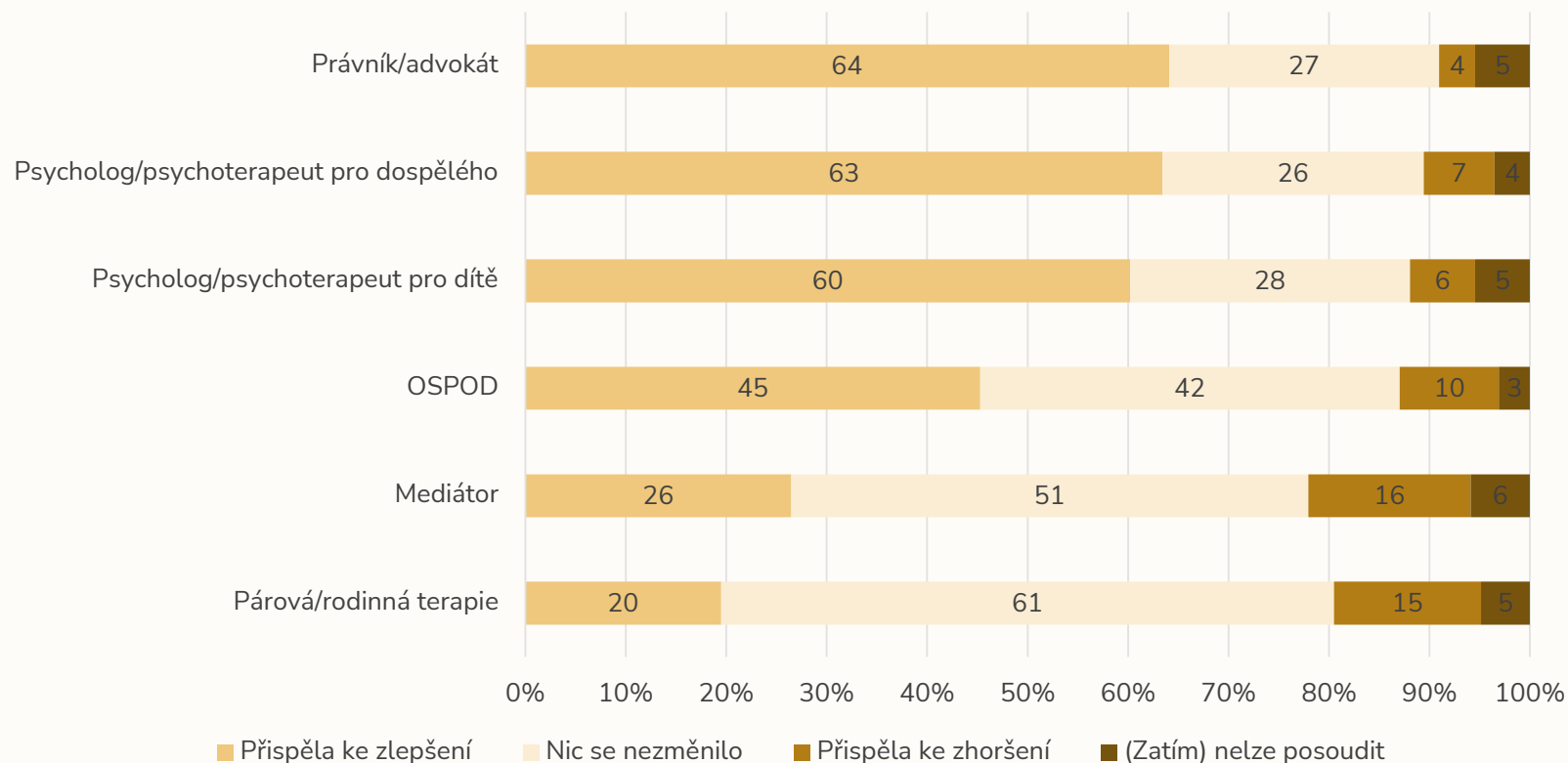
Využití služeb či odborníků v souvislosti s rozpadem rodiny dle typu současné péče o dítě (v %)

Zdroj: *Dítě v rodičovském konfliktu 2021, RILSA*

Rodiče nezletilých dětí – efekt služeb

Vliv služeb vybraných odborníků na vyřešení situace související s rozpadem rodiny (pouze ti, kteří službu využili; v %)

Zdroj: Dítě v rodičovském konfliktu 2021, RILSA

Role OSPOD

- Bariéry kontaktu:
 - negativní společenský obraz (pověst „paní Zubaté“),
 - obava z pravomocí pracovníků OSPOD.
- Ocenění:
 - snaha o normalizaci komunikace mezi rodiči,
 - neutralita vůči oběma stranám,
 - profesionalita ve vystupování a komunikaci
 - zaměření na zájem dětí,
 - nabízení relevantních sociálních služeb.
- Výhrady:
 - stranění matkám a bezdůvodná podpora jejich výlučné péče,
 - nenaplněná očekávání ohledně aktivnější role v řešení rodičovského konfliktu (mediace, provázení řešením rozpadu rodiny, nedostatečné konání vůči jednání rodiče bránícího dohodě a prosazujícího svoji vůli na úkor dětí a druhého rodiče),
 - přetížení OSPOD – není čas reagovat na „neextrémní“ případy ohrožení dítěte.

Zdroj: Jak se vychovávají děti po rozchodu/rozvodu?, RILSA

Děkujeme za pozornost

jana.paloncyova@rilsa.cz

jana.barvikova@rilsa.cz

Více také projekt *Dítě v rodičovském konfliktu*:

<https://www.rilsa.cz/projekty/dopady-miry-rodicovskeho-konfliktu-na-dite-a-role-jakou-v-nich-hraje-konkretni-forma-porozvodoveho-usporadani-pece/>

Zpráva o rodině 2020: https://katalog.vupsv.cz/fulltext/vz_477.pdf

A decorative graphic element consisting of a light orange line with four circular nodes. The line starts from the left edge, goes down to the first node, then up to the second, down to the third, and up to the fourth node on the right.

Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, v. v. i.
Research Institute for Labour and Social Affairs
Dělnická 213/12, 170 00 Praha 7
rilsa@rilsa.cz, T: +420 211 152 711
www.rilsa.cz